

Martin Ježek-Pavel Trojan, *Ubiše nam Ferdinanda*

Sarajevo, Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 2021, 182 str.

Martin Ježek & Pavel Trojan, *They've killed our Ferdinand*

Sarajevo, National and University Library of Bosnia and Herzegovina, 2021, p. 182

Valerijan Žujo

leksikon.sa@gmail.com

Zanimanje čeških intelektualnih i političkih krugova za prilike i zbivanja na slavenskom jugu tokom protekla dva stoljeća rezultiralo je brojnim knjigama, od putopisnih i memoarskih zapisa, preko takozvane lijepe književnosti, do temeljitih naučnih analiza. Za vrijeme četiri decenije duge austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini, desetine čeških stručnjaka iz različitih oblasti u velikoj mjeri su doprinijeli modernizaciji i napretku zemlje. Dovoljno je spomenuti arhitekta Karela Pařika, Josefa Pospisila, Karela Paneka, Franza Blažeka..., ljekara Karela Bayera, Egona Zahradku, Emila Prařeka..., slikara Alfonsa Muchu i Ferdinanda Velca, profesora Aloisa Studničku, inženjera Jaroslava Černya itd. pa da se stekne predstava o dragocjenom prisustvu i doprinosu Čeha.

U zbiru, Česi su prema sudbini južnoslavenskih zemalja, posebno prema neveseloj sudbini Bosne i Hercegovine, pokazivali znatno šire i intenzivnije zanimanje nego što je bilo obrnuto. Među institucijama koje ispravljaju taj nesrazmjer svakako je i Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine. Vrijedan raritet, *Česi u Sarajevu 1910. g.*, Biblioteka je objavila u dva reprint izdanja; stručno je predstavljena arhivska građa o djelovanju dr. Jovana Kršića, izuzetno zaslužnog za produbljivanje češko-južnoslavenskih odnosa; 2020. g. objavljena je prva monografija o pioniru modernog zdravstva u Bosni i Hercegovini dr. Karel Bayeru, a u septembru 2021. g. knjiga o kojoj je u ovom prikazu riječ, *Ubiše nam Ferdinanda*.

Dva kompetentna i temeljito obrazovana autora, pisci, novinari i istraživači, Martin Ježek i Pavel Trojan, obišli su Bosnu i Hercegovinu tragom odjeka sarajevskih pucnjeva iz juna 1914. g. i ležernim stilom i dobrom informiranošću, sa naglašenim simpatijama za našu zemlju i ljude, predstavili češkoj čitalačkoj publici svoje viđenje Bosne i Hercegovine, njenih uspjeha i glavobolja. Autori su nadahnuti i bezrezervnom podrškom Češke Bosni i Hercegovini u rasponu od velikog Tomáša Masařika do predsjednika Václava Havela. Za razliku od brojnih putopisnih knjiga i reportaža, djelo Ježeka i Trojana

ne pati od bedekerske površnosti i suhoparnosti. Na svoj način, knjiga je poticaj za razgovor, pa i polemiku.

Knjiga počinje prvim rečenicama iz romana Jaroslava Hařeka *Doživljaji dobroga vojnika Švejka u svjetskom ratu (Osudy dobrého vojáka Švejka za svitové války)*. Dopadalo se nama ili ne, prva asocijacija na Sarajevo je Sarajevski atentat... Tokom proteklih stotinu i kusur godina, napisane su planine knjiga, studija, članaka, odbranjeno je nekoliko hiljada doktorskih disertacija, snimljeno više filmova. Otuda je razumljiva polazna tačka Martina Ježeka i Pavla Trojana. Ovo putopisno istraživanje sadrži puno dojmovi i ocjena, za nas iznenađujućih ili različitih od naših uvjerenja, ali upravo taj pogled sa strane omogućuje da steknemo realniju sliku o sebi samima, otklanjajući ekstremna gledanja, na jednoj strani samodopadnost, a na drugoj besperspektivnost... Zahvaljujući marljivoj i istrajnoj *ambasadorici naše kulture* u Češkoj Zvezdani Marković, ova knjiga je prevedena na bosanski (BHS) jezik i sada je dostupna našim čitateljima.